

Gunnar Heléns ansvar

En partiledare kan inte ställas på hårda prov än ett katastrofval för sitt parti. Det tillhör politikens offerväsen att han efter ett sådant i regel får gå. Ett slaget parti behöver en syndabock och känslan av att starta på nytt med en oförbrukad och förhoppningsvis bättre kraft i ledningen.

Men Gunnar Helén har lyckats med konststycket att ett år efter nederlaget stå i en starkare position som partiledare än han gjorde året innan. Orsakerna är för komplicerade för att redas ut här — men en av dem är uppenbar. Hr Helén har visat sig besitta en egenskap, som Gunnar Hedlund på sin tid förklarade vara oumbärlig för en partiledare, nämligen slitstyrka. Så länge han själv vill sitter han fast i sadeln, och hans ord kan bli avgörande för folkpartiets framtida handlingslinje.

Så mycket större skäl för honom att besinna sitt ansvar — både gentemot sitt parti och gentemot det politiska system, inom vilket partiet arbetar. Alldeles särskilt stort är hans ansvar för den enhetsfront inom den demokratiska oppositionen, som han själv mer än de flesta bidragit till att skapa. Den fronten — det politiska alternativet till socialdemokratin — var ju inte en tillfällig "blockbildning" inför 1973 års val utan resultatet av intensiva ansträngningar från många människors sida under mer än ett årtionde. Om det ännu finns möjlighet att använda ett korporativt och centralbyråkratiskt system i socialismens tecken, står och faller denna möjlighet med bevaran-

det av ett i verklig mening liberalt alternativ med tillräcklig tyngd.

Inom folkpartiets partistyrrelse inser majoriteten detta och har senast förklarat att om det efter nästa val skulle finnas en icke socialistisk majoritet i riksdagen bör denna övertaga regeringsmakten. Man vill livligt hoppas att denna uppfattning kommer att prägla övervägandena vid det just nu aktuella mötet med folkpartiets landsråd. Det vore en verklig riksolycka om partistyrrelseminoriteten, med bl a hrr Romanus och Wästberg i spetsen, finge ett starkare inflytande. Deras tanke, att folkpartiet skulle hålla sig berett att återuppliva den Ekmanska vågmästarpolitiken från 1930-talet, saknar fäste i de politiska realiteterna.

Ekmans politik var möjlig därför att dåtida liberala och frisinnade stod på säker röstmässig grund. Bakom deras riksdagsmän stod traditionellt fast förankrade folkgrupper med bestämd åskådning. Deras reformliberala grundsyn hade gjort det möjligt att etablera ett samarbete från fall till fall med socialdemokraterna. I dag saknas båda förutsättningarna för en dylik vågmästarpolitik. Folkpartiets väljarkader sedd i dess helhet har inte längre samma fasta traditionella och ideologiska anknytning till partiet. I den mån en ideologisk bindning finns, torde den mera vara grundad på partiets oförtröttliga kamp som anti-socialistiskt oppositionsparti under Bertil Ohlins ledning än på föreställningar om partiets oumbärlighet som "liberalt vänsterparti". Genom att tillsammans med centerpartiet

under ett decennium ha fört en sk mittenpolitik har folkpartiet självt bidragit till att rycka undan grunden för sådana föreställningar.

Att i ett sådant läge inleda en balanspolitik med hr Palme som motspelare vore onekligen att ge sig in i ett högt spel med dåliga kort på hand — med en motståndare, som visat en snart sagt genial förmåga att taga hem sticken genom iskall beräkning och hård konsekvens i utspelen. Partiet skulle förmodligen — i både bokstavig och bildlik mening — snabbt vara förlorat. Då skulle mycket högre värden äventyras.

I den politiska debatten har man på sistone upptäckt hur snabbt utvecklingen går i korporativ riktning i vårt land. Tendensen är omisskännlig och gäller för den delen hela det demokratiska Västeuropa. Uppenbar orsak härtill är det parlamentariska systemets brister. De parlamentariska demokratierna fungerar inte väl i krissituationer — särskilt fattalt har varit misslyckandet att hejda inflationsvågen. Människorna har börjat lita mer till de fackliga än till de partipolitiska institutionerna när det gäller skyddet mot inflation och arbetslöshet.

Detta har givit fackorganisationerna ökat maktmedvetande och trumf på handen i maktspelet.

I flera västeuropeiska demokratier finns emellertid goda skäl att tro att partiväsendet till sist skall visa sig i stånd att utforma demokratiskt acceptabla beslutsprocesser, som blir effektiva och återställer partiernas anseende. På den punkten är läget hos oss sämre. I Sverige har parlamentarismen som metod för maktfördelning inte fungerat på över 40 år. Risker hos oss för en glidning in i korporativismens och centralbyråkratins samhälle är större än i många med oss eljest jämförliga länder. Denna risk skulle bli överhängande om inte oppositionen efter sina framgångar i de två senaste valen lyckades hålla samman kring det väsentliga, nämligen att även i fortsättningen erbjuda väljarna det alternativ, som i 1973 års val visade sådan styrka, just därför att det var trovärdigt.

Ansvar ligger nu i hög grad hos Gunnar Helén. Det gäller ingenting mindre än om det demokratiska partiväsendet, alla sina välkända och ofrånkomliga brister till trots, skall visa sig fungera i vårt land så som det är tänkt att fungera.